

Procesul “Omului de la 1907”.

Date privitoare la biografia lui Vasile M. Kogălniceanu

Alexandru A. Mareș

La începutul secolului al XX-lea, un fidel susținător al cauzei țăranilor și recunoscut inițiator al unui amplu program de soluționare a “chestiunii agrare” a fost Vasile M. Kogălniceanu (1863-1942). O etapă distinctă a activității sale este circumscrisă mării Răscoale de la 1907, fenomen social de la a cărui desfășurare s-au împlinit de curând 100 de ani.

Numele publicistului și omului politic a fost atunci mai mult ca oricând asociat cu factorii generatori de acute tulburări în lumea satului românesc și intens mediatizat în epocă.

Împreună cu învățătorul Al. Vălescu, fost colaborator al lui C. Dobrescu-Argeș, V. Kogălniceanu a lansat acțiunea de înființare a unui partid țărănesc. Ocazia favorabilă s-a ivit în septembrie 1906, cu prilejul expoziției jubiliare ce marca împlinirea a patru decenii de glorioasă domnie a regelui Carol I. Alături de ample reuniuni și conferințe, s-au desfășurat și lucrările primului congres țărănesc, lansându-se apelul “Către săteni”. Acesta relua în mare parte măsurile de îmbunătățire a situației țăranilor expuse în chemarea “Frați Țărani” din 1896¹.

Apelul “Către săteni” a fost semnat de circa 40.000 de persoane², apoi tipărit în 10.000 exemplare și răspândit prin intermediul încasatorilor de la “Gazeta Țăranilor” și a intelectualității rurale³.

Momentul în care avea loc evenimentul nu era unul oarecare. În ultima vreme agitațiile cluburilor socialiste tulburaseră destul de mult o parte a populației rurale sărace, iar revoltele locale manifestau tendința de a se înmulți și radicaliza ca formă de acțiune. Înființarea **reuniunilor țărănești**, cu scopul de a-i îndemna pe micii agricultori “la ridicare morală, intelectuală și materială”⁴, avea menirea de a canaliza organizarea politică a sătenilor spre o orientare burghezo-liberală, îndepărtându-i de calea socialistă de acțiune, directă și violentă.

Concepute a fi organizații locale ale preconizatului partid, **reuniunile** au păstrat o distanță semnificativă față de cercurile “România muncitoare”. Baza socială

¹ A.N.I.C., fond familial Mihai și Vasile Kogălniceanu [în continuare, A.N.I.C., fond *M și V. Kogălniceanu*], dosar 86/1891-1938, f. 4.

² Damian Hurezeanu, *Problema agrară și lupta țăranimii din România la începutul secolului al XX-lea (1904-1906)*, București, 1961, p. 253.

³ Ion Ilincioiu, *Solidari cu lupta țăranimii: Vasile M. Kogălniceanu*, “Analele Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lângă C. C. al P.C.R.”, 1967, 1, p. 131.

⁴ D. Hurezeanu, *op. cit.*, p. 254.

pe care V. Kogălniceanu urmărea să clădească un partid țărănesc viza persoane din rândul învățătorilor și preoților satelor, primarilor, notarilor și țăranilor mai înstăriți⁵.

În contrast cu pașnicele și generoasele prevederi de îmbunătățire a condițiilor de trai ale țăranimii, broșura "Către săteni" cuprindea motto-ul: "Sculați, oameni buni și ridicati-vă până la înălțimea datoriei voastre. Atunci vă veți uimi singuri de puterea voastră"⁶. Utilizarea termenilor "sculați", "ridicați", alături de "înălțimea datoriei" și "puterea voastră", conferea îndemnului un caracter incitant, mobilizator. Tocmai acest lucru a reprezentat unul din principalele capete de acuzare ce i-au fost aduse lui Kogălniceanu în încercarea de instrumentare a culpei de instigare a populației rurale la revoltă.

În realitate, citatul incriminat fusese rostit de regina Elisabeta în ziua de 1 august 1906, la Sinaia, și a fost reprodus pe sute de exemplare de cărți poștale ilustrate, având așadar o largă circulație publică. Din dorința de a-și atrage țăranimea la demersul său, V. Kogălniceanu a comis imprudența de a asocia un imbold la acțiune cu doleanțele îndelung așteptate de țărani. De aici și până la tot felul de interpretări și răstălmăciri nu a mai fost decât un pas, publicistul fiind nevoit să intervină pentru liniștirea spiritelor.

Convins că "numai înfrățiți și porniți la luptă prin mijloace îngăduite [n. n., țăranii] vor ajunge la un trai mai bun și îndestulător"⁷, el solicita, cu puțin înaintea răscoalei: "Să ne silim cu toții [...] ca schimbarea în bine să se facă fără zguduiri și fără tulburări"⁸. Omul politic nu dorea ca forța unită a țăranilor să degenezeze în violențe, întrucât o creștere a popularității sale pe fondul unor răzvrătiri majore l-ar fi plasat în rândul "dușmanilor ordinii constituționale". În consecință, demersurile pentru realizarea propriului program politic ar fi fost suspendate pe o perioadă nedeterminată.

Legat de căile și obiectivele acțiunii lui V. Kogălniceanu, unul dintre cei ce o împărțeau, avocatul Nicolae Tuța, îi scria pe 22 februarie 1907, din Craiova: "Nu înțeleg să se dea o luptă pentru alt motiv decât pentru dezrobirea economică și politică a muncitorului agricol". N-am dori o repede [n. n., sic! = rapidă] schimbare de regim"⁹.

Odată izbucnită răscoala, pe lângă acțiunile luate de autorități pentru înăbușirea ei, s-au căutat cu insistență și provocatorii "care fac instigațiuni printre locuitori". Într-un raport din 24 februarie 1907 al Inspectorului General al Jandarmeriei, se preciza că în Ilfov "circulă petiții în alb spre a se iscăli [n. n., țăranii]

⁵ Titu Georgescu, Ion Ilincioiu, *1907. Intelectualii și răscoala*, Craiova, 1974, p. 62.

⁶ A.N.I.C., fond *Spiru Haret*, dosar nr. 12/1906-1912, f. 11.

⁷ Damian Hurezeanu, *op. cit.*, p. 255.

⁸ Vasile M. Kogălniceanu, *Un cuvânt asupra învoielilor agricole*, București, 1907, p. 29.

* Subliniere în text.

⁹ A.N.I.C., fond M și V. Kogălniceanu, dosar nr. 86/1891-1938, f. 11.

cerând pământul proprietarilor și întrebându-i chiar forța spre a le dobândi, petiții pe care le adresează d-l V. Kogălniceanu¹⁰.

A doua zi, în "Gazeta Țăranilor", el se disculpă spunând: "Broșurile noastre sunt nevinovate. Prin ele noi îndemnăm pe țărani la pace și liniște, la o conclucrare în deplină ordine și în marginea legilor egale pentru toți"¹¹.

Prin circulara confidențială transmisă prefectilor la 8 martie 1907, ministrul de Interne le "atrage atenția asupra acestor «neltitori» care pot aduce neliniște și chiar răscoale în țară"¹².

Încă o dată, pe 18 martie 1907, prin intermediul "Gazetei Țăranilor", omul politic s-a disociat de calea violentă și a îndemnat cât se poate de clar pe răzvrătiți să înceteze lupta: "Încetați cu răscoala, lepădați toporul și ciomagul, faceți ca liniștea să domnească în toată țara [...]. Scăparea stă în unirea voastră pe cale pașnică și în lupta voastră liniștită pentru un trai mai bun și a drepturilor ce vi se cuvin"¹³.

În ciuda precizării poziției față de evenimentele în curs, guvernul liberal nu s-a sfiit să îl transforme pe publicist într-una din țintele preferate ale acuzațiilor, alături de alte personalități ale vremii, precum C. Mille și N. Iorga. Anterior arestării sale, V. Kogălniceanu reclama printr-o scrisoare adresată prim-procurorului atmosfera ostilă creată deliberat împotriva sa și, implicit, starea de nesiguranță pe care o resimțea: "De mai multe zile – afirmă acesta – primesc fel de fel de amenințări prin scrisori anonime. Astăzi se distribuie afișe tipărite și provocatoare în mii de exemplare în Capitală, în care se îndeamnă lumea la revoltă [...] se zice «Să trecem la hotărâri și la fapte», iar persoana vizată este «fiul denaturat care se găsește în mijlocul evreilor, Vasile Kogălniceanu».

Fiind informat pozitiv că astăzi [...] casa mea va fi devastată și fiind convins că poliția este complice la această mișcare și nu va lua nicio măsură de apărare, vin a vă aduce [...] la cunoștință Domniei Voastre [...] că voi uza de toate mijloacele pentru apărarea casei și a libertății mele, fiind în legitimă apărare"¹⁴.

Împreună cu Al. Vălescu, conducătorul "Gazetei Țăranilor", V. Kogălniceanu a fost trimis în judecată prin rechizitoriul introductiv din 2 aprilie 1907 al Tribunalului Vlașca¹⁵. Împotriva sa, pe 5 aprilie, a fost emis mandat de arestare sub acuzația de "ațâțare la război civil", delict prevăzut la art. 47 combinat cu art. 81 Cod Penal. V. Kogălniceanu era acuzat de un fapt de o gravitate excepțională ce se sancționa cu cea mai grea pedeapsă existentă în sistemul legiurii penale: munca silnică pe viață¹⁶.

¹⁰ A.N.I.C., fond familial Brătianu, dosar nr. 369/1907, f. 1.

¹¹ Damian Hurezeanu, *op. cit.*, p. 256.

¹² A.N.I.C., fond familial Brătianu, dosar nr. 369/1907, f. 1.

¹³ Titu Georgescu, Ion Ilincioiu, *op. cit.*, p. 65.

* Din document lipsește porțiunea cu semnătura și data.

¹⁴ A.N.I.C., fond M. și V. Kogălniceanu, dosar nr. 86/1891-1938, f. 29.

¹⁵ *Ibidem*, f. 31

¹⁶ *Ibidem*, f. 32, 38.

Considerând procesul ca având o netă tentă politică, unul dintre magistrați, Toma Dragu, a refuzat să semneze mandatul de arestare și a suferit consecințele pe linie profesională. Vederile politice de stânga au alimentat bănuiala complicității lor, fapt rămas nedovedit.

Arestarea celui care se făcuse remarcat prin publicarea de-a lungul anilor a unor articole în "Epoca", "Gazeta Țăranilor", "Șezătoarea", "Românul", "Steaua Dunării", "Agrarul", a fost reflectată în presa vremii de pe poziții partinice. "Patriotul", ziar de orientare conservatoare, susținut de Gh. Gr. Cantacuzino, își făcea un merit din vigilența dovedită: "Am fost cel dintâi care am denunțat în public agitațiunea periculoasă a d-lui Kogălniceanu"¹⁷. Cât despre broșura sa, principala vină ce i-a fost găsită era că "a aprins patimile mulțimii ignorante și inconstiente"¹⁸.

În schimb, ziarul național-liberal "Prezentul" făcea o analiză nuanțată și mult mai aproape de realitatea faptelor în articolul intitulat "Vinovăția D-lui Kogălniceanu". Se arăta că, în ciuda arestării, "împotriva domniei sale nu s-au găsit încă și nici nu se vor găsi dovezi că a îndemnat prin vre-o cale pe țărani la răscoală"¹⁹. Singura sa vină era că a fost autorul broșurii "Către săteni", un apel ce a fost răstălmăcit de țărani. "Ei însă nu-și interpretează rău propriile nevoi, pe care numai ei le recunosc", sublinia autorul, arătând una din cauzele revoltei.

În concluzie se arăta că, "dacă poate fi arestat și condamnat d-l Kogălniceanu care a propovăduit țăranilor lupta pacinică și legală, apoi înainte de domnia sa trebuie arestați acei ca d-nii care [...] se silesc din răspuțeri să dovedească țăranilor zădărnicia luptei pacinice și legale"²⁰. Erau vizați "d-nii care patronază «Patriotul», «Conservatorul» și «Epoca»", ziare de orientare conservatoare.

Procesul omului politic s-a desfășurat la Giurgiu, oraș unde timp de peste patru luni a fost supus regimului de detenție. Acuzarea era departe de a deține dovezi capabile de a proba o vinovăție indubitabilă.

Un întreg convoi de țărani din nordul județului Vlașca a fost chestionat în legătură cu persoanele lui V. Kogălniceanu, Al. Vălescu și I. Florescu, în încercarea de a se instrumenta provocarea acestora la actele de violență. Răspunsurile au fost dezarmante, sătenii afirmând "că nici nu au auzit de asemenea nume" și, dacă și-au luat lumea în cap, au făcut-o pentru că nu mai suportau împilările arendașului local, care îi obliga la zile suplimentare de muncă doar pentru permisiunea de a culege urzici de pe moșie²¹.

Din memoriul avocaților lui V. Kogălniceanu reiese că în susținerea acuzației de "agent provocator", judecătorul pretindea că inculpatul ar fi spus țăranilor că era secretarul reginei și că însăși aceasta îi îndemna la răscoală²².

¹⁷ *Ibidem*, f. 43.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Ziarul "Prezentul", nr. 579, anul III, 7 aprilie 1907, p. 1.

²⁰ *Ibidem*, p. 1-2.

²¹ Toma Dragu, *Partidul liberal și chestia țărănească. Destăinuiriile unui fost magistrat în afacerea Kogălniceanu*, București, 1907, p. 20.

²² A.N.I.C., fond M. și V. Kogălniceanu, dosar nr. 86/1891-1938, f. 17.

Apărătorii se întrebau cum poate fi luată drept serioasă "această eroare" și catalogată "cauză determinantă a răscoalelor", în timp ce "mizeria, abuzurile [...], dorința de a avea pământ, propaganda politicianilor fără scrupule care le-au promis pământ dacă-i vor vota pe ei"²³, nu?

Țăranii se justificau prin faptul că s-au simțit îndemnați la acțiuni tulburente de cuprinsul motto-ului din broșura "Către săteni". Vorbele au fost însă răstălmăcite de unii țărani în sensul îndreptăririi revoltei lor și folosite ca un alibi. De vreme ce fiul ministrului care îi împrumutase la 1864 și însăși regina îi îndemnau a se ridica la "înălțimea datoriei", răsculații considerau că aveau girul unor înalte autorități pentru a intra în stăpânirea pământului.

Chiar și simpla părere a inculpatului Ion Florescu, casier al "Gazetei Țăranilor", a fost exploatată de acuzare pentru învinovățirea lui V. Kogălniceanu. Florescu a declarat că, la congresul țărănesc ce avusese loc în septembrie 1906, la București în "Sala Oppler", ar fi înțeles din demersul omului politic că el și regina vor da pământ țăranilor.

Alt argument al judecătorului de instrucție în susținerea învinuirii a fost un articol nepublicat dat "Gazetei Țăranilor", în cuprinsul căruia publicistul puneă întrebarea: "De ce nu se găsesc și la noi tineri curajoși ca și revoluționarii ruși?"²⁴. Apărarea a arătat însă că, nevăzând lumina tiparului, articolul "nu poate fi considerat nici măcar delict de presă". În ceea ce privește motto-ul, "dacă le-a spus [n. n., țăranilor;] că sunt cei mai puternici fiindcă sunt majoritatea, nu înseamnă că e agent provocator, nu le-a spus «jefuiți» sau «omorâți»"²⁵, conchidea aceasta. Pentru ca cineva să poată fi considerat agent provocator trebuia să existe intenția și voința de a împinge la o crimă premeditată.

Avocații au inclus faptele inculpatului în sfera celor ce se subsumează complicității indirecte. În baza acestei teorii, ei afirmau că "s-ar putea urmări ca autori morali ai răscoalei țărănești nu numai cei ce au scris într-un stil mai violent, ca d-nii Haret, actual ministru, bucurându-se de mare autoritate printre învățători și preoți, Iorga, ales deputat la Iași, dar chiar și cei ce ar părea mai moderați, ca Dimitrie Sturdza, care a înmormântat Legea Casei Rurale în Senat și Petre P. Carp pentru că, arătând abuzurile ce se făceau cu ocazia discutării Legii tocmelilor agricole din 1893, ar fi întărit pe țărani ca să nu suporte asemenea abuzuri"²⁶. Conform aceluiași raționament, culpabili puteau fi și profesorii care au făcut greva universitară și studenții din București a căror revoltă a încurajat mult pe țărani.

Faptul că pe lista deținută de Ion Florescu, privind persoanele cărora urma să le fie împărțită gratuit broșura "Către săteni", figura cuvântul Băbăița, nume ce

²³ *Ibidem*, f. 18.

²⁴ *Ibidem*, f. 19.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*, f. 19-20.

reprezenta una din localitățile răscolate, nu putea constitui un argument pe baza căruia V. Kogălniceanu să poată fi acuzat ca instigator la revoltă²⁷.

În ceea ce privește scandările "Trăiască Regina și Kogălniceanu!", aduse de judecător ca dovadă a îndemnării țăranilor la răscoală, avocații au replicat că reacția a fost cât se poate de normală. Era firesc să strige, "fiindcă e legendă între țărani, foarte justificată, de altminteri, că regina e mama poporului". La fel și în cazul lui Kogălniceanu, "dacă le plăceau punctele din apelul lui către săteni și fiindcă era fiul marelui om care le-a dat pământ"²⁸.

Cei cinci avocați (Dragu, Grădișteanu, Comșa, Dinulescu, Iliescu)²⁹ au continuat să demonteze punct cu punct fiecare învinuire adusă clientului lor. Cu subtilă ironie, ei au arătat că, dacă s-ar accepta "raționamentul d-lui judecător de instrucție s-ar putea da în judecată însăși M. S. Regina"³⁰, ceea ce ar fi implicat în scandal un membru al Casei Regale, situație inacceptabilă.

Constatând "o asemănare între răscoalele de la noi și cele din Rusia", acuzarea a conchis că "numai un cărturar care ar fi citit cum s-au petrecut lucrurile acolo ar fi putut să le organizeze așa"³¹. Și această aserțiune constituia o simplă supoziție și ridica întrebarea dacă "n-ar fi mai firesc ca și la '88" să fi fost agenți străini care să fi organizat aceste răscoale?"³².

Catalogarea propagandei pentru alegeri efectuată în "Gazeta Țăranilor" de V. Kogălniceanu și Al. Vălescu drept "propagandă pentru răscoală" era eronată în viziunea apărătorilor acestora, de vreme ce "amândoi erau în partidul țărănesc al cărui program e cunoscut" și la popularizarea căruia au acționat pe cale legală.

Faptul că "veneau oamenii la Kogălniceanu cu petiții și încă timbrate ca la [o] autoritate, pentru a cere pământ"³³, dovedea marea popularitate pe care o avea printre săteni. Încercând să-l exonereze de orice responsabilitate, avocații s-au întrebat retoric: "Dacă acești oameni aveau credință greșită cine e de vină?" Ei au arătat că V. Kogălniceanu nu a spus nimănui că regina are să dea pământ și nici nu s-a găsit vreun martor care să afirme că el a ațâțat pe țărani la răscoală. Din contră, depozițiile existente arătau că acesta "i-a povățuit să nu facă revoluție și să aștepte 2 ani și atunci li se va da pământ"³⁴.

Cerându-se a se arăta clar căror țărani le-au fost date instrucțiuni, acuzarea a pus la dispoziție depozițiile onora dintre cei care intraseră personal în legătură cu omul politic. Chiar și aceste probe erau departe de a dovedi o vinovăție certă. Astfel, martorul Stan Mihai din comuna Nebuna-Velea, județul Vlașca (actualmente comuna

²⁷ *Ibidem*, f. 21.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*, f. 39.

³⁰ *Ibidem*, f. 22.

³¹ *Ibidem*, f. 23.

* Referire la Răscoala din anul 1888.

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*, f. 22.

³⁴ *Ibidem*.

Clejani, județul Giurgiu), a declarat că, pe la mijlocul lunii februarie, împreună cu alți doi săteni s-au dus la București la V. Kogălniceanu, în str. Vasiliu nr. 13, "cu o jalbă să ne dea pământ, iarbă [n. n. sic! = teren de islaz] și lemne, după cum scria în cărțuție [n. n. sic! = broșura «Către săteni»]"³⁵. "Noi – continuă martorul –, după cărțuția lui am crezut că Kogălniceanu este om al stăpânirii, fiindcă cei știutori de carte spuneau că este iscălită și regina pe cărțuție"³⁶. La jalba iscălită de peste 100 de oameni i s-a răspuns "să nu facem revoluție și ceartă că în doi ani de zile [...] fie se rupe din pământ de la ciocoi, fie de la stat, să așteptăm ce iese din formele acestea"³⁷.

Și din aceste cuvinte ale unui om simplu se poate observa că V. Kogălniceanu a acționat **încă dinainte de generalizarea răscoalei** pentru forma pașnică, legală de acțiune.

Stan Mihai își continuă astfel depoziția: "Zicea că au să se facă legi. Nu ne-a spus că regina i-a dat ordin să scrie cărțuția. Ne-a dat cele 15 cărțuții ca să le împărțim în sat, cred pentru ca să facă jalbă și cei ce n-au făcut. La noi nu a fost revoltă, nici alții nu au venit la noi"³⁸.

Declarația exclude orice implicare a reginei Elisabeta în susținerea acțiunii de dobândire a pământului la care sperau țăranii. Totodată, se demonta acuzația privind rolul provocator al apelului "Către săteni" prin faptul că în localitatea martorului, deși peste 100 de țărani erau la curent cu ideile lui Kogălniceanu, "nu a fost revoltă".

La rândul său, martorul Mihalcea Vlad a afirmat că adresa acuzatului "o cunoștea după o cărțuție" și, ajuns în București, "la casa dânsului am fost îndreptați de către birjari". Iată cum descrie întâlnirea sa cu reprezentantul țăranilor: "Noi ne-am dus la dânsul ca să ne dea pământ și iarbă, așa cum scria în cartea lui. Noi am crezut că dânsul este om al statului și că ne poate micșora și învoielile. Dânsul m-a întrebat cum trăim cu învățătorul și preotul comunei și ce fel de învoieli [n. n., agricole] avem. El a spus: «Peste doi ani sau trei ani o facem la un fel [n. n. sic! = într-un fel]». După capul meu cred că aceste vorbe înseamnă revoluția ce s-a întâmplat în țara noastră acum.

Jalba avea pe ea oamenii scriși și semnați. Am auzit că au fost și alții de prin Ilfov"³⁹.

În mod evident, ceea ce îi atrăgea pe țărani la V. Kogălniceanu era dorința de a dobândi pământ și islaz pentru vite, venind "pregătiți" cu petiții semnate de suflarea satului și în niciun caz pentru a primi îndemnuri la răzvrătire. Pe de altă parte, el însuși a căutat să le tempereze elanul, avansând termene de așteptare relativ lungi, de 2-3 ani, sperând probabil că va reuși să pună pe picioare un partid a cărui voce să se audă în parlament.

³⁵ *Ibidem*, f. 27.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*, f. 27-28.

³⁹ *Ibidem*, f. 28.

În pledoaria în favoarea dovedirii nevinovăției lui V. Kogălniceanu s-a subliniat caracterul politic al procesului și intenția ca acesta să fie victimizat. "E vorba de o crimă politică – afirmau apărătorii săi – [...] de o crimă săvârșită pe calea presei fiindcă judecătorul de instrucție se servește mai mult de scrierile lui Kogălniceanu, decât de alte probe pentru a-l învinui. Pentru aceasta nici n-ar trebui să fie arestat"⁴⁰.

Ei concluzionau: "Kogălniceanu va intra în pușcărie. Pentru ce? Pentru că fiul marelui om Kogălniceanu, neavând nici un apărător, a putut fi dat pradă furiei proprietarilor, pe câtă vreme pe Iorga l-au apărat studenții, iar pe d-l Haret l-a apărat înalta sa situație politică"⁴¹. Se punea la îndoială independența justiției ca putere în stat, făcându-se aprecierea că "nu trebuie ca justiția să se preteze la dorința acelor care [...] voiesc să-l sacrifice pe fiul marelui Kogălniceanu. Afară numai dacă Vasile nu trebuie să plătească și păcatele tatălui său [...] care e vinovat pentru o parte din proprietari, că a împrumutat pe țărani la 1864. Diferența de tratament între Vasile Kogălniceanu și ceilalți nu se poate explica decât printr-un fel de răzbunare contra fiului aceluia care a dat dreptate țăranilor"⁴².

Reținerea inculpatului nu era justificată întrucât "siguranța publică nu e în pericol, țărănimea e terorizată, iar guvernul și-a atins scopul. Are în Cameră ca reprezentanți ai colegiului al III-lea prinți sau burghezi în loc de țărani"⁴³. Avocații cereau judecarea clientului lor în libertate, apreciind că "nimeni nu va face injuria lui V. Kogălniceanu să-l bănuiască că va fugi de judecată". Declinând competența Curții de juri din Vlașca asupra judecării cazului, se atrăgea atenția Camerei asupra faptului că judecătorul de instrucție nu a dovedit că acuzatul ar fi autorul moral al crimelor unor țărani care au jefuit și prădat în județul Vlașca.

Curtea a respins recursul făcut de V. Kogălniceanu și Al. Vălescu contra deciziei de punere sub acuzare emisă de Camera de pe lângă Curtea de Apel din București, în data de 8 mai 1907⁴⁴. Procurorul general și-a motivat decizia prin susținerea ideii "că omorurile comise cu ocazia răscoalelor țărănești, după provocățiunea prevenitului [n. n. sic! = acuzatului] sunt de o gravitate excepțională, iar prin eliberarea sa s-ar provoca pe țărani la răscoală"⁴⁵. Acuzarea considera că motto-ul de pe cartea lui Kogălniceanu a fost pus de acesta cu viclenie în numele M. S. Regina și în consecință "detențiunea este necesară"⁴⁶.

Pe 2 iulie 1907, o nouă cerere de a fi eliberat provizoriu din arestul local a fost respinsă de curtea de juri⁴⁷. Între timp, starea sănătății deținutului a continuat să

⁴⁰ *Ibidem*, f. 25.

⁴¹ *Ibidem*, f. 24.

⁴² *Ibidem*, f. 25.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 33.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 39.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 42.

se deterioreze, determinându-l să apeleze la bunăvoința ministrului de Interne, Ion I. C. Brătianu, pentru aprobarea cererii sale de eliberare.

În scrisoarea trimisă acestuia se arăta: "Am fost ridicat bolnav de la București acum trei luni și de atunci încoace nu m-am putut, bineînțeles, restabili într-un arest preventiv [...] Tot din cauza sănătății mele am fost silit a cere Curții cu juri eliberarea mea pe cautiune până la sesiunea de toamnă [...]"

De aceea îmi permit a vă ruga d-le Brătianu, să binevoiți a interveni ca ministru de Interne pe lângă colegul domniei voastre de la Justiție pentru a mi se admite cererea mea, obligându-mă a nu părăsi țara, de a nu face nici un act cu caracter politic și de a mă ține de dispoziție⁴⁸.

Și acest demers a rămas fără rezultat.

Vasile Kogălniceanu a fost eliberat din detenția petrecută la Giurgiu la 9 august 1907, beneficiind de pe urma decretului regal de amnistie. Atât pentru el ca "om cult, un fost deputat, un publicist", cât și pentru moralitatea publică, "actul amnistiei a fost o mare pierdere"⁴⁹, deoarece lăsa să planeze o anumită suspiciune în lipsa pronunțării unui verdict clar. Decizia a fost primită pozitiv de opinia publică și în general de scena politică, având menirea de a contribui la reconcilierea societății românești.

Evoluția "cazului Kogălniceanu" a fost urmărită de ochii numeroșilor prieteni, colaboratori și simpatizanți ce îi împărtășeau justetea cauzei căreia i se dedicase și pentru care suferise. Conform corespondenței primite în perioada următoare punerii sale în libertate, prestigiul publicistului a avut de câștigat.

Programul său politic a primit însă o grea lovitură, iar răscoala, prin consecințele avute, a zădărnicit încă o dată efortul de înjghebare a unui partid țărănesc.

Acest lucru nu l-a împiedicat pe Vasile Kogălniceanu să declare peste ani, în Camera, cu ocazia susținerii expunerii de motive a reformei agrare: "Nu puteam eu, omul de la 1907, să mă sustrag de la opera mare și bună de împrumutarea a țăranilor"⁵⁰.

⁴⁸ Pe suprarând a fost adăugat cu cerneală albastră textul: "fiind absolut nevinovat".

⁴⁹ *Ibidem*, f. 28.

⁴⁹ Toma Dragu, *op. cit.*, p. 24.

⁵⁰ Titu Georgescu, Ion Ilincioiu, *op. cit.*, p. 70.

Summary

The Trial of "The Man of 1907".

Information pertaining to Vasile M. Kogălniceanu's Biography

At the beginning of the 20th century, Vasile M. Kogălniceanu was a loyal supporter of the peasants' cause and the management of the "the agricultural matter".

In September 1906, he launched the idea of setting up a new Peasant Party and he published the appeal *To the Peasants* in "The Peasants' Gazette", emphasizing the steps to be taken so as to improve the situation of small farmers. Authorities considered Vasile M. Kogălniceanu's action as one of the main causes of the 1907 uprising. The publicist's arrest and trial were reflected in the press. The prosecutors took the defendant's activities for indirect complicity. The son of the great politician Mihail Kogălniceanu denied each and every accusation. After four months of detention in Giurgiu, Vasile M. Kogălniceanu was released due to a Royal decree of amnesty.

Nevertheless, his fame was not affected, but the consequences of the insurgency once again thwarted the effort of creating the Peasant Party.